

**ЛИСТ-УГОДА МІЖ ФІЛОНОМ КМІТОЮ
ЧОРНОБИЛЬСЬКИМ ТА БРАТІЄЮ МОНАСТИРЯ
СВЯТОГО МИКОЛИ ПУСТИНСЬКОГО (1585)**

Особа сенатора Філона Кміти Чорнобильського зацікавила нас в контексті діяльності Віленського братства, оскільки в братському реєстрі 1584 р. він значиться серед очільників та засновників цієї організації.

Проте поки залишається незрозумілою його роль в діяльності Віленського братства. Чи був він активним членом цієї організації, чи був просто вписаний в її реєстр для підняття статусу братства?

Публікація цього листа-угоди Філона Кміти Чорнобильського з братією монастиря святого Миколи Пустинського 1585 р. дає можливість краще зрозуміти, ким був сенатор Філон Кміта, як він діяв, де перебував, що його цікавило в той час, хто були його товариші та яким було коло його спілкування.

Документ, що публікується, є спробою відповідати на ці питання. У подальшому плануються публікації й інших документів, пов'язаних із діяльністю Філона Кміти в 1584–1587 рр.

Ключові слова: Філон Кміта Чорнобильський, Велике князівство Литовське, Віленське братство, монастир святого Миколи Пустинського.

Досліджуючи особу Філона Кміти-Чорнобильського, а він нас у першу чергу цікавить як засновник і член Віленського братства (1584), ми зіштовхуємося з браком джерел. Єдиний відомий на сьогодні документ, у якому він згадується як член братства – Реєстр Віленського братства 1584–1589 рр.¹. У ньому Філон Кміта записаний відразу після Київського митрополита Онісіфора Дівочки та новгородського воєводи Федора Скумин-Тишкевича. Відповідно постає питання – чи дійсно він брав участь у діяльності братства, чи просто був вписаний у перші ряди як шанована та відома особа, яка надавала б братству відповідного статусу.

Першим кроком до вирішення цієї проблеми може стати дослідження опублікованих, а також пошук нових документів, пов'язаних із

¹ Реєстръ уписованія братій братства церковного Святое Живоначальной Троице, олтаря Стретенія Господня// Чтения в Императорском Обществе Истории и Древностей Российских при Московском Университете въ местѣ Виленскомъ року от Воплощенія Господа Бога и Спаса нашего Иисуса Христа, 1584. Кн. 3, 1859. – С. 29–40.

Філоном Кмітою з періоду 1584–1587 рр. Ці документи могли б розкрити вид діяльності, місце перебування, коло спілкування та коло друзів, а також висвітлити питання, які найбільше турбували Філона Кміту в той час. Один із таких документів – лист від 19 червня 1585 р., який розкриває земельні спори Філона Кміти з Пустинським Миколаївським монастирем у Києві².

Щоб краще зрозуміти, ким був Філон Кміта-Чорнобильський, доцільно звернутися до його біографії. Рід Кмітів згадується у 30-х роках XVI ст. серед панських родів Київщини³. Батько Філона Кміти – Семен Кміта, в 1540–1541 рр. – чорнобильський державець, походив із роду Кмітів-Волковичів. Сам Філон Кміта (роки життя 1530–1587) почав свою службу як управитель прикордонних територій Остра та Любеча⁴ та козацький отаман⁵. Відомість йому принесли події 1562 р., коли він як остерський староста розгромив загін московського чернігівського воєводи, перейшов у наступ та спалив передмістя Чернігова⁶. Потім, отримавши в Любечі підкріплення від князя Острозького, розбив іще один московський загін, очолюваний князем Мещерським⁷.

У березні 1566 р. отримав привілей Сигізмунда II Августа на Чорнобиль у власність «вічним правом»⁸ (до цього Чорнобиль перебував у почерговому держанні київських бояр⁹), де облаштував свою садибу, на що вказує допис до його прізвища – Чорнобильський¹⁰. У цьому ж році отримав від короля ще й землі в Гончарах у Рудамінській волості¹¹ (сучасний Вільнюський район Литви). З 1566 р. він староста Оршанський, а з 1579 р. – воєвода Смоленський¹². Хоч це звання було титулярним

² ІР НБУВ. Ф. 2. Спр. 21992.

³ Грушевський М. Історія України-Руси. Том V. – К.: Наукова думка, 1994 – С. 33.

⁴ Кондратьєв І. Любецьке староство (XVI – середина XVII ст.). – Чернігів, 2014. – С. 81–82.

⁵ Грушевський М. Історія України-Руси. Том VII. – К.: Наукова думка, 1995 – С. 163.

⁶ Леп'явко С. Філон Кміта-Чорнобильський / //Сіверянський літопис. – 2000. – № 1. – С. 137–138.

⁷ Леп'явко С. Чернігів у середині XIII – середині XVII ст. //Сіверянський літопис. – 2007. – № 1 – С. 45.

⁸ Блануца А. Старости / намісники в «окраїнних» прикордонних замках кінця XV – середині XVI ст. // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету]. – 2014. – Вип. 20. – С. 177–184.

⁹ Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середині XVII століття. – Київ, 2008. – С. 179.

¹⁰ Літвін Г. Суязі еліты ВКЛ з Кіеўшчынай у 1569–1648 г. //Беларускі Гістарычны Агляд. – 2000. – Т. 18. – С. 4

¹¹ Метрыка Вялікага княства Літоўскага:Кніга запісаў 44 (1559 – 1566) / Падрыхт. А. І. Груша. – Мінск, 2001. – Док. № 98. – С. 114–115.

¹² Eberle J. Filon Kmita Czarnobylski. Polski słownik biograficzny. – Vol. 13. – pp. 88–89.

(Смоленськ не був узятий військами Стефана Баторія під час Лівонської війни (1558–1583 рр.), але саме визнання воєводою¹³ дозволило Філону Кміті бути сенатором Великого Князівства Литовського¹⁴.

Філон Кміта відомий також за своєю епістолярною спадщиною¹⁵. Під час прикордонної служби в Орші у 70-х роках XVI ст. пише листи зі звітами до Пани-ради Великого князівства Литовського та приватні листи до своїх покровителів – підканцлера Остафія Воловича та його дружини¹⁶.

У 1580 р. на чолі загону бере участь у військових діях на Смоленщині¹⁷ та при взятті Великих Лук. У цьому ж році його загін був розбитий при невдалій спробі нападу на Смоленськ¹⁸. Після відновлення загону в 1581 р. бере участь у завоюванні Холма та Старої Руси.

Філон Кміта ідентифікував себе з Литвою та Руссю, усвідомлював відповідальність перед монархом та державою¹⁹. Був пов'язаний із церковними справами – наприклад, у 1575 р. допоміг Мелетію Хребтовичу отримати посаду архімандрита Києво-Печерської лаври²⁰. У 1584 р. Філон Кміта був вписаний у Віленське православне братство²¹. До кінця життя залишався православним. Помер у листопаді 1587 р.²².

Окремо слід зупинитися на його земельних спорах, яких він у період кінця 70-х – початку 80-х рр. XVI ст. мав кілька. Один із найбільш затяжних – судова справа Філона Кміти з вінницьким військовим Гнівошем Стрижовським за земельні маєтки на Брацлавщині, яка тривала з 1578 по 1585 рр.²³. Також Філон Кміта мав земельні спори з Христофором

¹³ *Malinowski M.* Wiadomość o Filonie Kmicie Czarnobyłskim. Źródła do dziejów polskich. Wilno. – 1844. – pp. 338.

¹⁴ *Wolff J.* Senatorowie i dygnitarze Wielkiego Księstwa Litewskiego 1386-1795. – Kraków, 1885. – s. 52.

¹⁵ Лісты Ф. С. Кміта-Чарнабыльскага. Помнікі старажытнай беларускай пісьменнасці / Уклад. Коршунава А. – Мінск, 1975. – С. 41–111.

¹⁶ *Грушевський М.* Історія української літератури. – К., 1995. – Т. 5. – Кн. 1. – С. 209–229.

¹⁷ *Брехуненко В.* Війни українських козаків з Росією до часів Богдана Хмельницького. – К., 2007. – С. 8.

¹⁸ Разрядная книга 1559–1605 гг. – М., 1974. – С. 183.

¹⁹ *Koluzaeva I.* «Within One's Inner Circle»: The Identity of Ruthenian Szlachta (Noblemen) of the Grand Duchy of Lithuania at the Time of the Union of Lublin (the Case of Filon Kmita Czarnobyłski) // *Colloquia Humanistica*. – 2016. – № 5. – pp. 37–53.

²⁰ *Мікульскі Ю.* Новыя лісты Філона Кміты-Чарнабыльскага // Беларускі гістарычны часопіс. – 2010. – № 10. – С. 21–22.

²¹ Реестр уписования братій братства церковного Святое Живоначальной Троице 1584 // Чтения в Императорском Обществе Истории. – 1859. – Кн. 3. – С. 29–40.

²² Археографическій Сборникъ документовъ, относящихся къ исторіи Сѣверо-Западной Руси. – Вильна. – 1867. – Т. 4. – Док. № 75. – С. 289–291.

²³ Документи Брацлавського воєводства 1566–1606 років / Упор. М. Крикун. – Львів, 2008. – С. 204–431.

Радзивілом, для полагодження яких втручався король Стефан Баторій²⁴.

У контексті цих земельних спорів цікавий і документ, який ми сьогодні публікуємо: мирова угода 1585 р. між сенатором Філоном Кмітою та братією монастиря святого Миколи Пустинського. Сам документ зберігається у Києві в Інституті рукопису НБУВ²⁵. Печатка Філона Кміти з цього документу була опублікована²⁶, а текст публікується вперше.

Предметом цієї угоди є впорядкування майнових відносин після низки спорів та конфліктів, що сталися у селі Шепеличі над річкою Прип'ять поблизу Чорнобиля. Сторони задля запобігання конфліктам у майбутньому розміняли села (Філон Кміта поміняв село Шепеличі на село Демидів та частину села Мухоедовичі в Мозирівському повіті) й закріпили домовленість в угоді під санкцією штрафу.

Також дуже цікава участь у цьому процесі світських посадовців та духовних осіб. Зі сторони Філона Кміти його інтереси в суді представляли київський військовий Каспер Стуженський²⁷, земський підсудко Богуфал Павша²⁸ та земський київський писар Дмитро Єлець.²⁹ Зі сторони монастиря представниками в суді були – єпископ Володимирський та Берестейський, він же архімандрит монастиря Печерського Мелетій Хребтович, воеводич берестейський Фридерик Тишкевич-Логойський, підстолий землі київської Василь Мощаницький.

Сам лист дає нам цікаві відомості про той час, а ще показує, які реальні питання турбували тоді сенатора. Цей документ може свідчити на користь версії, що Філон Кміта був вписаний заочно до Віленського братства, а реально в час заснування Віленського братства у 1584 р. та в перші місяці його роботи він перебував у Києві та вирішував тут свої земельні та майнові справи. Але, щоб це стверджувати треба продовжити ці дослі-

²⁴ *Koluzgaeva I.* Within One's Inner Circle // *Colloquia Humanistica*. – 2016. – № 5. – р. 42. – AGAD, AR Dz. II 3409. Stefan Batory do Filona Kmity, Warszawa, 26.02.1585.

²⁵ НБУВ, ІР, Ф. 2, спр. 21992, 1585 р.

²⁶ *Алфьоров О., Однороженко О.* Українські особові печатки XV–XVII ст. // За матеріалами київських архівосховищ. – Харків, 2008. – С. 74.

²⁷ Каспор Стужинський, учасник оборони Поділля від татарів у 1575 році, військовий київський до 1591 року. *Вирський Д.* Війни українні: хроніки татарського прикордоння України (XVI – середина XVII ст.) / НАН України. Інститут історії України. – К., 2016. – С. 255

²⁸ Богуфал Павша, справця київського воеводи. В 1578 р. за його відсутності виконував у Києві вказівки короля Стефана Баторія. *Блануца А.* Кошколдеї-Басанські: документи до історії київської родини (остання чверть XVI ст.) // *Ukraina Lithuania: студії з історії Великого князівства Литовського /* Голов. ред. М. Котляр. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2013. – Т. II. – С. 233

²⁹ *Літвін Г.* З народу руського. Шляхта Київщини, Волині та Брацлавщини (1569–1648). – К., 2016. – С. 239–242.

дження. Є ще один схожий лист-угода між Філон Кмітою та Макарієм, ігуменом монастиря святого Миколи Пустинського від 3 жовтня 1584 р., де з боку Філона Кміти представником виступає Богдан Сапега³⁰.

При публікації тексту враховано рекомендації сучасної едиційної археографії, використовувався критично-дипломатичний метод згідно з «Правилами видання пам'яток, писаних українською мовою та церковнослов'янською української редакції»³¹. Було збережено основні елементи графіки літер та орфографії тексту джерела, але для кращого розуміння до тексту були внесені елементи сучасної орфографії й пунктуації.

При передачі тексту літери, які мають свої фонетичні особливості у тексті, збережено — «ε», «w», «A», «ы», «з». Літера «Ѣ» не використовується у тексті взагалі, за винятком одного випадку за межами основного тексту на арк. 11 зв., де її збережено при публікації. Скорочення під титлами не розкриваються, виносні літери розшифровуються, вносяться в рядок та виділяються курсивом. В окремих випадках літери, яких, на нашу думку, бракує в тексті джерела, подані в ламаних дужках. Поділ на слова, пунктуація, вживання великих літер адаптовані до сучасних граматичних вимог. Оригінальний знак пунктуації «:» збережено. Закінчення рядків виділяються вертикальною прямою лінією. Кінець сторінки позначено подвійними прямими лініями, а позначення аркушу подано в ламаних дужках. Слова, розірвані переходом зі сторінки на сторінку, подані повністю перед подвійними вертикальними лініями. Нерозбірливі місця позначені крапками в ламаних дужках. Написи на берегах документа й окремі редакторські коментарі подано у виносках.

Документ складається з чотирьох зшитих аркушів ганчір'яного паперу, формату 209 x 324 мм, в половину друкарського аркушу, пронумерованих олівцем, арабськими цифрами від 8 до 11, у нижньому правому куті лицьового боку аркушу. Поле тексту має розмір близько 170 x 260 мм. Текст складено в одну колонку, повна сторінка складається з 34–37 рядків. Текст документу написано одним почерком, скорописом, який приблизно відповідає датуванню документу, наведеному в тексті. Після основного тексту, на арк. 10 зв., під останнім рядком знаходяться сім печаток під кустодією, завширшки, відповідно, зліва направо, 30, 13, 18, 13, 11, 13 та 12 мм. Під печатками — власні підписи представників

³⁰ *Ситий І. М.* Козацька Україна: печатки, герби, знаки та емблеми кінця XVI–XVIII століття. — К.: Темпора: 2017. — С. 262; Чернігівський обласний історичний музей. Інвен. № Ал. 864.

³¹ *Німчук В. В.* Правила видання пам'яток, писаних українською мовою та церковнослов'янською української редакції / НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Інститут української мови. — К., 1995. — Ч. 1. — 34 с.

обох сторін угоди. Арк. 9 та 11 мають однакові філіграні «абданк» у круглій рамці з короною, діаметр рамки – 43 мм.

Угода

**між Філоном Кмітою, воєводою смоленським, старостою оршанським
та братією київського монастиря святого Миколи Пустинського
Київ, 1585 рік**

[арк. 8]

Я Филон Кмита Чорнобыльский воєвода смоленский староста ѡршанский : сознавамъ | сим моим листом добровольным записом кождоу вряду его королевское млсти | и кождоу човекови котрому бы ѡ том ведати належало такъ | тепер яко и на потом завжды будучим людем : иж што ѡ часов давных | меновал есми немалые правные зайшьстья розницы такъ перед су | дом земским, яко и кгородским киевскимъ, з отцемъ игуменом полатникомъ, | иконобом и зо всими чернъцами манастыря светого Микола Пустын | ского киевского ѡколо именеинаших сполных, ѡдного в земли тутошней Киев | ской над рекою Припетю лежачого Шепелич, а другого в повете Мозырскомъ | лежачого Демидова, части села Мухоедович и дани з села моего Тол | стога Леса : а ѡтец игумен и вси чернъцы того манастыря светого | Микола Пустынского киевского также меновали себе ѡ мене, ѡ вряд | ника моего чорнобыльского, ѡт слуг и подданных моих быти немалые ути | ски, кривды, грабежи и забране кгрунтовъ села Шепелич ѡ места моего | Чорнобыля, а ѡ именья моего двора Антонова села их Демидова, ѡ што | мы на ѡбедве стороне маючи непоѡднокрот за позвами в суду зем | ского и кгородского ѡ тоє забране кгрунтов и ѡ грабежи немалыи спорѡба | чили есмо то же втых зайшьстьях и гды быхмо еще далей на ѡбедве | стороне правомъся бавили и тым болшей заводили певне быхмо | до немалых накладов и утрат прийти мусили : прото я, Филон Кмита | Чорнобыльский уживши и упросивши з стороны своеє зацных приятеле[й] | моих, тоест его млсти пана Каспора Стужинского, войского киевского, | его млсть пана Богуфала Павшу підсудка, а пана Дмитра Елца, | писара врядников земських земли Киевское : а ѡтец игумен Ма | карийє зо всею братею чернъцами манастыря светого Микола | Пустынского з стороны своеє упросили приятелей своих людей зац | ных то ест его млсти ѡца Мелентея Хребтовича епископа вла | дыки володимерского и берестейского, архимандрита манастыря | Печерского Киевского, яко старшого свого, его млсти пана Фрыдры | ха Тишкевича Логойского воєводича берестейского а его млсти па | на Василя Мощаницкого, подстолего земли киевское, абы их млсть за | помочю Бжою вдавшися в то препатривши справъ наших на ѡбе | две стороне ѡ вси розницы, зайшьстья наши, которые ся ѡ часов | давных межи нами деяли, межи нами побожную слушную вго | ду и покой учинили, и то

слушне уморили которые их млсть пано | ве приятели наши помененые, маючи перед собою боязнь | Божю и великое бачене на ѡбедве стороне в справах наших яко спол || [арк. 8 зв.] ные, а ѡднако зычливые приятели наши пилю вложившися в то, за | седши в справе той в манастыру светого Миколы Пустынского | в трапезе, з Божю помощю и за позволенемъ нас ѡбудвух сторонъ про | гледевши справъ наших, на писме зрозумевши з них, до побожное слу | шное угоды нас привели и поеднали, на што я самъ, Филон, поз | волил, и симъ листом позволяю, такимъ способомъ на первей я Фи | лон Кмита Чернобыльский, воевода смоленский, сим листом записую | и зараз в моц в держане и вживане ѿсего часу навечные часы подаю | ѿцу игумену Макарию, всим чернцом манастыра светого Миколы | Пустынского половицу имения моего Шепеличь кгрунтом у воевод | стве тутошнем Киевском над рекою Припятью и над иньшими ма | лыми речьками лежачое зо всимъ на все якося таа полови | ца того имения сама в себе здавна и тепер в границах своих | маеть, и яко я самто на себе держаль и вживал, и ѿ власных ѿчи | чов мне заведено и подано было, то ест ѿ панов Солтанов и ѿ па | нов Дедковъ, землян его королевское млсти, земли тутошнее Киевское | з людми ѿчизными зъ их маетностями и всакими повинно | стями и данми медовыми, и грошовыми, зо всакими кгрун | тами пашными и непашными, з борами, з лесами, з дере | вом бортным и небортнымъ, з ловы всакими зверинными и | пташини, з реками, з речищами, зъ езами, з озеры, з ловы | рыбными, гоны бобровыми, зо всакими меноваными | и неменоваными пожитками такъ, якося тая половица и | меня Шепелич здавна и тепер в обыходех и в границах своих маеть³² | то ест меновите граница того имения старовечная, почонши | с пяты зреки Припяти урочищом прозываемого Жорнова, по ле | вой стороне кгрунтъ села Копачовского, а по правой села Шепелицко | го, ѿтол у речку Лещонку, с тое речки ѡсом Подолеским, с того ѡса | сухим путемъ рубежами старыми во врочище въ Гладышовъ, | ѿ Гладышова у Здубники до болотца, а ѿ болотца, старыми рубе | жами до передела, ѿтол старими ж рубежами до Рудавого, ѿ Ру | давого у Гребенец ѡсом, ѿ Гребенца у Тучново Плесо, а с Тучнова Пле | са к Платовичом, с Платовичъ до Чусовицы, ѿтол по левой стороне | пришол кгрунтъ его млсти пана подкоморег[о] киевского Довледовский, | который границою речькою Костеровькою делить к Белой Соро³³ | це аж у реку Припять, а ку тому ѡсобливе теж навечные часы || [арк. 9] записую в моц в держане и вживане зараз подаю ѿцу игумену и всим чернъ | цом манастыря светого Миколы Пустынского ѡстрова мои, | первый Каров, другой Подолеский, третий

³² на зовнішньому березі біля цього рядка напис чорн. атр. «граница» й крапля за-тверділого матеріалу.

³³ на зовнішньому березі біля цього рядка напис чорн. атр. «кінець гран.»

Узловичи, четвертый Камен | ку, поченши ѿ Дубьниковъ аж доболотца в передел ведле стародавнего | ѿбычаю и граници, зо всим на все и зо всякими пожитками незоставу | ючи в тои половицы имени Шепелич, в тых ѿстровах помененых, | во всех кгрунтех пожиткох их жадное речи на себе самого, дети, по | томки, щадки близкие кровные мои вечными непо-рушными часы, | и ѿдалям то вже ѿ сего часу все ѿ детей потомкові, кровных близких | моих вечными часы, волни вже ѿ сего часу ѿтец игумень и вси чер | ньцы и потомки их черньцы светог[о] Микола Пустынского тоу | половицою имени Шепеличъ и тыми ѿстровами яко своими | власными зовсим на все яко похочуть шафовати, прибавляти, | розширати и заменити, и водле налепшо[о] подобаня своего ими ѿбо | рочати, а я сам через себе через врадников слуг подданных своих и потом | дети, потомки, щадки близкие кровные мои, в тую половицу и | меня Шепелич, у тые ѿстровы, в кгрунты, вовси пожитки жадным | способом ничим николи вступовати, и успокойномъ держаню и вжи | ваню их жадное переказы им чинити не маем и не будем мочи : а естли | бых я сам, через себе, урядники, слуг и подданных моих, а потом дети, | потомки, близкие кровные мои в тое имене половицу Шепелич | ув острова, у кгрунты и всякие ж колвекъ пожитки, чим же колвекъ | через тые граници вступ овали, и имъ в том держаню и вживаню | кривду якую и переказ учинили, тогды я самъ и кождый пото | мокъ мой за тое спротивене повинни будем ѿцу игумену и всим | черньцом и потомкомъ их черньцом светого Микола Пустыско[о] | заруки две тисечи копъ грошей заплатити и шкоды, наклады на | голое речене слова, кром жадного доводу и присяги, нагорожати | и платити маем, а заплативши заруку и шкоды, пред ся кождый | врад ѿца игумена и всех черньцовъ светого Микола Пустын | ского при том имену Шепеличох и при тых ѿстровах и пожиткох | вечными часы заховати маеть : противко которое полови | цы имени Шепеличъ и тых ѿстроровъ ѿтец игумен и вси чер | ньцы того монастыра светого Микола Пустынского с тое | угоды нашео приятелское навечные часы записали и зараз || [арк. 9 зв.] теж мне подали имене свое в повете Мозырском кгрунтом лежачое, до | двора моего Анътонова прилеглое, Демидовъ зовсим на все с подда- | ными зъ их повинностями, подачками доходы зъ кгрунтами |и всякими пожитками также зборы, лесы, гоны бобровими зло | вы звериными и пташини, изгола зовсим на все, ничего на себе, ани | на монастыр, не зоставуючи, также част маснастырскую з людми, |з даню медовою и грошовою на вечные часы в селе Мухоедовичах | подтым способом, иж черниговцы, подданные монастырские, вже ни ко | того уступу вкгрунты и особовпожитки тое части Мухоедовское, | которую мне ѿменою в Мухоедовичах поступили, чинити не | мають, и не будут мочи вечными часы, и ку тому дань медовую | две кади меду пресного и копу грошей литовских, которая с Толстого | Лесу, именья мого, их млсти давана была, то

все на вечные часы |мне противко половицы того имени Шепелич и тых
 ѿстровов ѿтѣц| игумень и вси чернѣцы записали и подали, на штомне их
 млсть |лист запис свѣй, а я имъ сѣс лист мой, давши, то в суду земьского
 киевъ |ского на теперешних рокох земьских ѿ святой Троицы свата рим-
 ско |го сознали и до книг записати дали, в котормъ листе ѿ их млсти мне
 |даном, ѿих млсти также широче пожитки и границы тых име-|ней
 Демидова, части Мухоедовичъ ѿписаны идоложоны суть, |где ж панове
 суди наши полюбовные з вышъ поменѣные тоѣ уго |ды наше листы свои
 компромисарские под печатми своими и |с подписомъ рукъ своих намъ
 ѿбудвумъ сторонамъ ѿднакие на то |дали, и вси зайшьстья розницы и
 шкоды, которые єсмо през |тые вси часы з обудвух сторон мели, и н
 аврядѣх меновали и за |писавали, то вечне уморили, и вси выписы и по-
 звы покасо- |вали, пошарпали и в нивечъ ѿбѣрнули, и я их ѿ себе сам, и ѿ
 потом |ков моих, на вечные часы касую, уморамъ и внивечъ ѿборочам,| и
 вже через тоѣ нигдѣ николи в жадного суду того вспоминать, |ани взнов-
 ляти и ѿца игумена, также всех чернѣцовъ мана |стыра светого Миколы
 Пустынского, ѿ то позывати не маю| под зарукою звышъ поменѣною
 двѣма тисѣчьма копъ грошей | литовских : а естли бы теж хто колвекъ з
 стороны якоѣ ѿцу|игумену и всим чернѣцом светого Миколы Пустынского
 вдержан |ю и вживаню того имени, половицы села Шепеличъ, ѿ мене |им
 замену вечне ж даною, ѿ их половицы того села сомною || [арк. 10] ѿ
 давныхъ часовъ спокоемъ держаного, и тых ѿстрововъ поме- |неных, яку-
 юж колвекъ переказу и трудность задавати и чинити, и их | ѿ то до якого
 ж колвекъ права и суду позывати мел, и тых именей |и ѿстровов под ними
 яко ж колвекъ доходити хотель, тогда я |Филонъ Кмита, дети и потом-
 ки мои маем и будѣм повинни ихъ |в том у каждого права и суду ѿ каждо-
 го такового накладом и коштомъ |своим власнымъ боронити, заступова-
 ти и тоѣ имѣне и ѿстро |вы поменѣные ѿчищати под тою ж зарукою
 первопоменѣною |двѣма тисѣчьми копъ грошей : а штоса тычѣть привилѣв
 |листов записов, которые єсмо з обудвух сторонъ на тѣе звышъ |поменѣные
 имени на вечност мели тѣе на ѿбѣдвѣ стороне межи себе |роздали, я их
 млсти на имѣне Шепеличи листы записы ѿдалъ : а иж |поменѣно очищанѣ,
 тогда кгда бы хто в той заменѣ моей чер |нѣцом трудность задавати мелъ,
 на ѿн частые листы записы,|за которыми ѿ Шепеличи держаль, мають
 чернѣцы передпра |вом за ѿзнайменѣмъ мне або умоцованому моему тол-
 ко на той час упра |ва ѿказовати и на час в суду ку ѿчищеню подати, а они
 мне приви |ля, листы записы свои на имѣнье Демидовъ, на часть Мухо |
 едовичи на две кади меду пресного дани, и на копу грошей с Толстог[о]|Лѣсу
 ѿдали, не зоставуючи з обудвух сторонъ на тѣе имени поме |неные и на
 вси поступки правные в томз айшьстью нашом жадних |выписов, запи-
 совъ листовъ вечными часы : а гдѣ быхто з нас |гдѣ ж колвекъ уво враде на
 тѣе имениа и на тѣе зайшьстья вы |писы и иншие листы якие показал,

тогда у каждого суду нигде | жадное моцы мети немають, але суд увезде
яко умороные | листы на сторону вложити и нас притеперешних листех
заменных и | заховати маеть : и на то я, Филонъ Кмита Чернобыльский
воево | да смоленский, дал вѣцу игумену Макарию, полатнику, иконобу и
пото | ком их всемъ чернѣцомъ монастыра светого Миколы Пустын | ско-
го сѣс мой добровольный запис з моею печатью и с подписомъ руки | моею
: до которого листу тые помененые зацные приятели на | ши, едначи суди
полюбовные, за устною ѡчевистою прозбою моею | печати свои прило-
жити и руки свои подписати рачили, то ест | его млсть ѡтец Мелентей
Хребтович епископъ владыка || [арк. 10 зв.] володимѣрский и берестейский
архимандрит монастыря Печерского Ки | евского, его млсть панъ
Фрыдрыхъ Тишкевичъ Логойский, воев | дичь берестейский, его млсть пан
Каспор Стужински, войский киевский, | его млсть пан Василей Мош-
аницкий, подстолий киевский : его млсть | пан Богуфал Павша, подсудокъ,
а его млсть панъ Дмитръ Елецъ, | писаръ врядники земские судовые киевские :
писанъ : у Києве : | лета Божего нароженя тисеча пятьсот ѡсмьдесят пя-
того : | мсца июня деватого надцать дня : печ³⁴

[7 печаток в ряд під кустодією]

[підписи]:

Филон Кмита Чернобыльский, воевода смоленский рукою власною³⁵

Мелентей Хребтовичъ, епископъ володимѣрский архимандрит
киевский³⁶

Kaspar Stuzin... ргоріа [манупгоріа?]³⁷ власною рукою³⁸

Фрыдрыхъ Тишкевичъ Логойский рукою власною³⁹

Богуфалъ Павша, подсудок киевский рукою власною⁴⁰

Василей Мошаницкий, подстолий земли киевской рука власная⁴¹

Дмитръ Елецъ, писаръ: земский: киевский: рукою власною⁴²

[арк. 11 зв.]

[чорним атраментом, почерк XVIII ст.?, текст повернуто на 90 град. за год.
стрілкою:]

³⁴ Нерозбірливо.

³⁵ Альфоров О., Однороженко О. Українські особові печатки XV–XVII ст. // За матеріалами київських архівосховищ. – Харків, 2008. – С. 74.

³⁶ Там же. С. 178

³⁷ декілька літер нерозбірливі, імовірно «манупгоріа».

³⁸ Там же. С. 160.

³⁹ Там же. С. 166.

⁴⁰ Там же. С. 118.

⁴¹ Там же. С. 107.

⁴² Там же. С. 49.

Legacya połowy Szepelicz Je[g]oMza| Пана Хвилона Кмыти Чорнобилск | го достатечне явне и ясне | ѡписує граници со multaintra | vitnaobrone Szepelicz.

[коричн. атраментом, скорописом XVI ст., текст повернуто на 180 град.:] лист его млс пна Филона Кмиты замѣнный и граници подостатку ѡписаны | 1585. Junia 19 dz [нижче:] 16

IP HBYB. Ф. 2. Спр. 21992. Арк. 8–11. Оригінал.

REFERENCES

1. *Al'orov, O., Odnorozhenko, O.* (2008). Ukrain's'ki osobovi pechatky XV–XVII st. Za materialamy kyivs'kykh arkhivoskhovysch. Kharkiv. [in Ukrainian].
2. *Blanutsa, A.* (2014). Starosty / namisnyky v «okrainnykh» prykordonnykh zamkakh kintsia XV – ser. XVI st. Naukovi zapysky. Vyp. 20. [in Ukrainian].
3. *Brekhunenko, V.* (2007) Vjiny ukrains'kykh kozakiv z Rosiieiu do chasiv Bohdana Khmel'nyts'koho. Kyiv. [in Ukrainian].
4. *Chtenyia v Ymperatorskom Obschestve Ystoryy y Drevnostej Rossyjskykh.* (1859). Reestr' upysovaniia bratij bratstva. Kn. 3. [in Russian].
5. *Dokumenty Bratslavs'koho voievodstva 1566–1606 rokiv.* Red. Krykun, M. (2008). L'viv. [in Ukrainian].
6. *Eberle, J.* (1968). Filon Kmita Czarnobylski. Polski słownik biograficzny. Vol. 13. [in Polish].
7. *Hrushevs'kyj, M.* (1994). Istoriiia Ukrainy-Rusy. Tom V. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
8. *Hrushevs'kyj, M.* (1995). Istoriiia Ukrainy-Rusy. Tom VII. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
9. *Kondrat'iev, I.* (2014). Liubets'ke starostvo (XVI – seredyna XVII st.). Chernihiv. [in Ukrainian].
10. *Koluzaeva, I.* (2016). Within One's Inner Circle»: The Identity of Ruthenian Szlachta (Noblemen) of the Grand Duchy of Lithuania at the Time of the Union of Lublin (the Case of Filon Kmita Czarnobylski). Colloquia Humanistica. № 5. [in English].
11. *Litvin, H.* (2000). Suviazi elity VKL z Kiewshchynaj u 1569–1648 h. Belaruski Histarychny Ahliad. T. 18. [in Belorussian].
12. *Lep'iavko, S.* (2000). Filon Kmita-Chornobyl's'kyj. Siverians'kyj litopys. № 1. [in Ukrainian].
13. *Lep'iavko, S.* (2007). Chernihiv u seredyni XIII – seredyni XVII st. Siverians'kyj litopys, № 1. [in Ukrainian].
14. *Malinowski, M.* (1844). Wiadomość o Filonie Kmicie Czarnobylskim. Źródła do dziejów polskich. Wilno. [in Polish].

15. *Mikul'ski, Yu.* (2010). *Novyia listy Filona Kmity-Charnabyl'skaha. Belaruski histarychny chasopis. №10.* [in Belorussian].
16. *Metryka Vialikaha kniastva Litovskaha: Kniha zapisaw 44 (1559–1566).* Red. Hrusha, A. (2001). Minsk. [in Belorussian].
17. *Litvin, H.* (2016). *Z narodu rus'koho. Shliakhta Kyivschyny, Volyni ta Bratslavschyny (1569–1648).* Kyiv. [in Ukrainian].
18. *Pomniki starazhytnaj belaruskaj pis'mennastsii. Listy F. S. Kmita-Charnabyl'skaha.* Red. Korshunav, A. (1975). Minsk. [in Belorussian].
19. *Sytyj, I.* (2017). *Kozats'ka Ukraina: pechatky, herby, znaky ta emblemy kintsia XVI-XVIII stolittia.* Kyiv. Tempora. [in Ukrainian].
20. *Ukraina Lithuanica: Studii z istorii Velykoho kniazivstva Lytovs'koho.* Red. Kotliar, M. (2013). Т. II. Instytut istorii Ukrainy. Kyiv. [in Ukrainian].
21. *Vyrs'kyj, D.* (2016). *Vijny ukrainni: khroniky tatars'koho prykordonnia Ukrainy (XVI – seredyna XVII st.).* Instytut istorii Ukrainy. Kyiv. [in Ukrainian].
22. *Wolff, J.* (1885). *Senatorowie i dygnitarze Wielkiego Księstwa Litewskiego 1386–1795.* Kraków. [in Polish].
23. *Yakovenko, N.* (2008). *Ukrains'ka shliakhta z kintsia XIV – do seredyny XVII stolittia: Volyn' ta Tsentral'na Ukraina.* K.: Krytyka. [in Ukrainian].

Bogdan Berezenko, Dmytro Lukin

**The letter of agreement between Filon Kmita Chernobylsky and brothers
of the monastery of st.nicholas pustinsky (1585)**

The person of Senator Filon Kmita Chernobylsky interested us in the context of the Vilnius Brotherhood, since in the fraternal registry of 1584 he is among the leaders and founders of this organization.

However, while his role in the activities of the Vilnius Brotherhood remains unclear. Was he an active member of this organization, or was just entered in her register to raise her status?

The publication of this letter of agreement between Filon Kmita Chernobylsky and the Brothers of the monastery of St. Nicholas Pustinsky in 1585 gives an opportunity to better understand who Senator Filon Kmit was, how he acted, where he was, what he was interested in at the time, who were his comrades and who was around him communication.

The published document is an attempt to answer these questions. In our plans, the publication and other documents related to the work of Filon Kmita in 1584-1587 years.

Key words: Filon Kmita Chernobylsky, the Grand Duchy of Lithuania, Vilnius Brotherhood, the monastery of St. Nicholas Pustinsky.